

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Міністерство соціальної
політики України**

**Національна соціальна сервісна
служба України**

**Одеська обласна військова
адміністрація**

**Одеська обласна рада
(до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого виявлено порушення прав людини у діяльності Барабойського психоневрологічного будинку-інтернату (далі – заклад).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України

визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також погіршення умов перебування підопічних в інтернатних закладах.

Усупереч наведеним вимогам законодавства під час планового відвідування закладу групою НПМ виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребують вжиття заходів реагування щодо усунення виявлених порушень та недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності.

Системний та комплексний характер виявлених порушень прав людини у діяльності закладу може свідчити про нездійснення Міністерством соціальної політики України, Національною соціальною сервісною службою України як центральними органами виконавчої влади належного контролю за дотриманням державних стандартів та вимог законодавства під час надання соціальних послуг.

Так, групою НПМ виявлено підопічну Задорожну Ольгу, яка утримувалася в ізольованому приміщенні, непридатному для проживання, а саме: відсутнє ліжко, санвузол, доступ до питної води та штучне освітлення. Встановити час, протягом якого особа перебувала в ізоляції, не вбачається за можливе у зв'язку з відсутністю необхідної первинної облікової документації в закладі.

Порядок застосування ізоляції до осіб, які страждають на психічні розлади, встановлено Правилами застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240 (далі – Правила).

Абзацом другим пункту 1 Правил передбачено, що ізоляція може бути застосована до осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями при їх постійному проживанні/перебуванні у закладі соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади, у випадках, коли всіма іншими законними заходами неможливо запобігти їх діям, що являють собою безпосередню небезпеку для них або інших осіб.

У порушення пункту 4 Правил підопічна Задорожна Ольга перебувала в ізоляції без відповідного постійного нагляду з боку медичного персоналу та без контролю лікаря-психіатра.

Порушуючи вимоги пункту 5 Правил, факт та обґрунтування застосування ізоляції підопічної не було зафіксовано у необхідних формах первинної облікової документації.

Окрім того, відповідно до пункту 9 Правил приміщення, у якому застосовується ізоляція, має мати площу не менше 7 м² та достатньо великі вікна, щоб забезпечити природне освітлення в нормальних умовах та приплив свіжого

повітря. Особа, до якої застосовують ізоляцію, повинна мати безперешкодний доступ до санітарних засобів, які відповідають вимогам гігієни та дозволяють усамітнення. Особа повинна завжди мати доступ до чистої питної води та харчування тричі на день з розумними інтервалами. Групою НПМ встановлено, що приміщення, в якому утримувалась підопічна, не відповідає зазначеним вимогам.

Дії персоналу закладу, що вчинені із порушенням зазначених вище норм, можуть бути розцінені як прояв катування, жорстокого або такого, що принижує гідність, поводження або покарання у розумінні статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Зі слів деяких підопічних, молодший медичний персонал закладу залучає їх проти волі до окремих видів робіт, зокрема змушують здійснювати санітарно-гігієнічні процедури маломобільним підопічним, прибирати санітарно-гігієнічні приміщення та виконувати роботи на підсобному господарстві. Підопічні зазначили, що за виконану роботу їм видають цигарки та цукерки, що може свідчити про порушене право на захист від рабства та примусової праці, закріплене в статті 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статті 43 Конституції України.

У закладі відсутні захисні споруди або будь-які обладнані підвальні приміщення, що можуть забезпечити безпечне перебування підопічних та персоналу закладу у разі повітряної тривоги або обстрілів. Зазначене не відповідає вимогам статті 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю, пункту 25 частини 1 статті 19 Кодексу цивільного захисту України, а також Вимогам щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Під час вивчення документації та конфіденційного спілкування з підопічними і працівниками закладу встановлено, що адміністрація закладу не вживає заходів щодо поновлення цивільної дієздатності фізичних осіб, які визнані недієздатними, відповідно до вимог пункту 9 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957.

Встановлено порушення вимог пункту 6.1.1.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення», що призводить до недотримання норми площі з розрахунку на одну особу. Фактична норма площі на одного підопічного в окремих кімнатах закладу на день відвідування складала від 1.5 м² до 3.5 м², тоді як має бути не менше 8 м². Окремі житлові приміщення закладу не відповідають вимогам статті 22 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та потребують термінового проведення ремонтних робіт. Усупереч вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» санітарно-гігієнічні кімнати закладу не пристосовані для потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Адміністрацією закладу не забезпечено підопічних вільним доступом до інформації щодо захисту їх прав через відсутність на інформаційних стендах актуальної інформації з номерами телефонів та адресами посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їх прав, зокрема Уповноваженого та центрів з надання безоплатної правової допомоги.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 3 пункту 5 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Міністерство соціальної політики України здійснює державний контроль за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035, Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також частини третьої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»

ВИМАГАЮ:

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України, Одеській обласній військовій адміністрації розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання державних стандартів надання соціальних послуг Барабойським психоневрологічним будинком-інтернатом, його відповідності Критеріям діяльності надавачів соціальних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт про результати відвідування Барабойського психоневрологічного будинку-інтернату на 13 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Яна Кузьміна 0487220722

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№8137.2/23/53 від 13.09.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 13.09.2023 16:23
5FBB77F7B650371D04000000E88D010044560300